

Vakıf akar ve arazinin ve mahsullerinin ne suretle icar ve idare edileceğine dair 1/813 numaralı kanun lâiyhası ve Maliye encümeni mazbatası

T. C.

Başvekâlet

Kararlar müdürlüğü

Sayı: 6/3401

26 - XI - 1933

B. M. M. Yüksek Reisliğine

Vakıf akar ve arazinin ve mahsullerinin ne suretle icar ve idare edileceğine dair hazırlanan ve İcra Vekilleri Heyetince 22-XI-933 de Yüksek Meclise arzı kararlaştırılan kanun lâiyhası esbabı mucibesile birlikte Yüksek huzurlarına sunulmuştur efendim.

Başvekil
İsmet

Esbabı mucibe

Evkaf varidatının mühim bir kısmı; akar ve arazi kiralarından ve zeytin ve incir gibi bazı mahsullerden ibarettir.

Akarat ve arazinin kiraya verilmesi, zeytin ve incir gibi mahsulâtın satılması «661» No. 11 müzayedede ve münakasa kanununa tevfikân icra edilmekte iken bu kanuna göre zeytinlerin satılmasında bir takım zararlar husule geldiği görülerek 1926 senesi Evkaf bütçe kanununun «16» ncı maddesile verilen salâhiyet üzerine zeytinliklerin idaresi ve mahsulâtının satılması için İcra Vekilleri Heyetince başka esasları havi bir talimatname yapılarak bu zararın önüne geçilmiştir. Ancak bu salâhiyet; zeytinliklere munhasır ve maksur olduğundan diğer mahsulâtın satılması, akarların ve arazinin kiraya verilmesi, yine müzayedede ve münakasa kanunu hükümlerine tâbi kalmıştır. Esasen daha ziyade inşaat, alım, satım işlerine müteallik hükümleri ihtiva eden ve umum varidatın inkişafı ve malî bir buhran olmadığı esnada o vaktin iktisadî şeraitine ve icabatına nazaran yapılmış olan bu kanunun mahsulâtın satılmasında ve icar işlerinde kifayetsizliği daha o zamanlarda da hissedilmekte iken bir kaç senedir ortalığı kaplayan iktisadî buhran münasebetile bu kifayetsizlik bir kat daha artmış, umum müdürlük bütçesinin hemen nısfını teşkil eden varidatın her gün biraz daha eksilmesinde bu da bir amil olmakta bulunmuştur.

Kanunun bilhassa icar muamelâtında menfi tesir gösteren noktalardan bazılarını tadat lâzımgelirse: 1 - İcar muamelâtında müzayedenin esas olması, 2 - Teminatın mahiyet ve miktarı, 3 - Müddeti icarın hitamında müsteciri sabık için bir hak tanınmaması gösterilebilir.

Filhakika icar muamelâtında müzayedenin esas olması ve müzayedeye iştirak için de % 7,5 nisbetinde bir paranın depo edilmesinin kâfi gelmesi pek çok sui istimale kapı açmaktadır.

Günagün maksatlarla bu miktar para tedarik ederek müzayedelere iştirak eden kimseler yüzünden hem idare hem de namuslu müstecirler pek çok zarara uğramaktadırlar.

Teminatı katiyenin başlıca nakit ve bu naktin de bedeli ihâlenin yüzde onbeşi miktarında olması da lehte ve aleyhte olmak üzere menfi tesir yapan hususlardandır. Müstecirlerin ekserisi

ufak ticaret sahibi kimselerdir. Bu itibarla teminatı banka mektubu değil, nakit ile temin zaruretindedirler. Bu günün iktisadi vaziyetine göre bu paranın defaten ve peşinen verilmesi çok güç olduğu gibi icar müddetince bundan istifade edilmemesi de kiraciler için ağır bir yük teşkil etmektedir. Hüsnü niyet sahibi olmayan kimseler için ise sui istimale vasıta olmaktadır. Kirayı vaktinde vermeyenler hakkındaki takibat hiç bir zaman bu teminatın karşılayabileceği bir zamanda ikmal edilmemekte ve ihalenin feshile kiracı çıkarılması ile matlubatımızın tamamii istifası mümkün olamamaktadır. Sabık müstecirlere bir hak tanınması bahsine gelince: Bu hal; kiracıların binnetice idarenin çok aleyhindedir. Eyi ve dürüst bir kiracıyı çıkarmamak mucirin ve her hangi bir yerde yerleşmiş, muhitte kendini tanıtmış, ticaretinin icabı olarak dükkânını, tezgâhını tanzim etmiş müstecirlerin de olduğu yerde kalması, işine devam edebilmesi de menfaati icabındandır.

Hatta bu sebeptendir ki unumi buhran dolayısıyla her gün kiralar bir derece daha düştüğü halde bir çok müstecirler bedeli sabık üzerinden aktin yenilenmesini istemektedir. Bu talepleri terviç edilemiyerek müzayedeye çıkarılan yerler için bir takım kimseler gelip pey açmakta ve bu suretle yerini yurdunu temin etmiş müstecirlerden ya açıktan bir para çekmekle ve yahut müstecirin mukavemeti karşısında çekilmekte ise de her iki şekilde de yeni kiracılar mutazzarır olmakta ve bu yüzden akarlarımıza rağbet günden güne azalmaktadır.

İşte bu sebeplerle sair esbaba binaen kanunun ihtiva ettiği hükümler kâfi gelmemekte ve ahvalin icabına göre değişeceğinden bunun daha ziyade takdire bırakılması muvafık olacağı düşünülmektedir. Bunun için de evvelce zeytinlikler için olduğu gibi vakıf akar ve arazinin kiralanması ve vakıf mahaller mahsullerinin satılması işlerinin ne gibi esaslar dairesinde yapılabileceğinin tayini salâhiyetinin İcra Vekilleri Heyetine verilmesi arz ve teklif olunmaktadır.

Vakıfların başlıca varidat membalarından daha çok ve daha kolaylıkla istifade maksadile olan bu teklifin kabul-buyurulmasını istirham eyleriz

Maliye encümeni mazbatası

T. B. M. M.
Maliye encümeni
Karar No. 15
Esas No. 1/813

16 - XII - 1933

Yüksek Reisliğe

Vakıf akar ve arazinin ne suretle kiraya verileceği ve nasıl idare olunacağı hakkında Başvekâletin 26 teşrinisani 1933 tarih ve 6/3401 numaralı tezkeresile Yüksek Meclise tevdi olunan kanun lâyihası encümenimizde tetkik ve müzakere olundu:

Evkaf varidatının mühim bir kısmını, akar ve arazi kiralarile zeytin ve incir gibi bazı mahsullerin satış bedelleri teşkil etmektedir. Bunlardan kiraya verileceklerin her sene açık arttırmaya tâbi tutulmasından bir çok mahzurlar çıktığı verilen izahattan anlaşılmiştir. Filhakika muntazaman borcunu ödeyen devamlı bir kiraemmi işgal ettiği bir yeri her sene arttırmaya çıkarmak; bu gibileri orada kalamayacak veya icar bedelini muntazam veremeyecek bir kısım müşterilerin hususî menfaat kaydile rekabetlerine maruz bırakmak demektir. Bu hal, şekliyle vakıf varidatını arttırır mahiyette görülürse de, hakikatte kiraların tahsilindeki müşküller ile sağlam ve devamlı müşterilerin elden kaçması vakıf iratlarının seneden seneye azalmasına sebep olduğu görülmüştür.

Evkafa ait zeytin ve incir mahsullerinin toplanma ve satış şartlarının da Devlet alım ve satımlarından ayrı ve hususî bir mahiyette olduğu encümenimizce tabii görülmüştür.

Bu itibarla gerek kira ve gerek idare işlerinde evkafın hususiyetlerine göre hususî hükümler konulması lüzumu encümenimizce de tasvip olunmuş aneak bunun bir talimatname yerine bir nizam-

name ile yapılması muvafık görülmüştür ve madde bu şekilde tadil edilerek Yüksek Heyetin tasvibi-
ne arzolunmak üzere Yüksek Reisliğe takdime karar verilmiştir.

Maliye E. Reisi	M. M.	Kâtip	Aza	Aza	Aza
Gümüşane	Isparta	Balıkesir	Balıkesir	Manisa	Urfa
<i>H. Fehmi</i>	<i>Kemal Turan</i>	<i>Encer</i>	<i>Pertev</i>	<i>Tahir</i>	<i>Behçet</i>
Aza	Aza	Aza	Aza		
İçel	Kastamonu	İzmir	Aydın		
<i>Emin</i>	<i>Refik</i>	<i>Kâmil</i>	<i>Adnan</i>		

HÜKÜMETİN TEKLİFİ

Vakıf akar ve arazinin ve mahsullerinin ne suretle icar ve idare edileceğine dair kanun lâyihası

MADDE 1 — İster umum müdürlükçe idare edilsin, ister mütevellileri tarafından idare olunsun Evkafa ait kiralık yerlerin ne suretle kiraya verileceği, bağ, bahçe, zeytinlik gibi mahallerin mahsullerinin ne suretle satılacağı veya idare edileceği İcra Vekilleri Heyetince talimatname ile tayin olunur.

MADDE 2 — Bu kanun neşri tarihinden mu-
teberdir.

MADDE 3 — Bu kanunun hükümlerini icra-
ya Başvekil memurdur.

22 - XI - 1933

Bş. V.	Ad. V.	M. M. V.	Da. V.
<i>İsmet</i>		<i>Zekâi</i>	<i>Ş. Kaya</i>
Ha. V.	Mal V.	Mf. V.	Na. V.
	<i>M. Abdülhalik</i>	<i>Hikmet</i>	<i>Fuat</i>
İk. V.	S. İ. M. V.	G. İ. V.	Zr. V.
<i>M. Celâl</i>	<i>Dr. Refik</i>	<i>Ali Rana</i>	<i>Muhlîs</i>

MALİYE ENCÜMENİNİN TADİLİ

Vakıf akar ve arazinin ve mahsullerinin ne suretle kiraya verileceği ve idare olunacağı hakkında kanun lâyihası

MADDE 1 — İster umum müdürlükçe idare edilsin, ister mütevelliler tarafından idare olunsun Evkafa ait kiralık yerlerin ne suretle kiraya verileceği bağ, bahçe, zeytinlik gibi mahalle-
rin mahsullerinin ne suretle satılacağı veya idare edileceği tanzim edilecek bir nizamname ile tayin olunur.

MADDE 2 — Hükümetin teklifi aynen

MADDE 3 — Hükümetin teklifi aynen

